

Medieval Queenship. Ed. John Carmi Parsons. New York 1993, St. Martin's Press, VIII + 264 s., ill.

Ordet queenship må være et af de nyere ord i engelsk; det er selvfølgelig dannet analogt med kingship og kan betyde det samme som dette ord, bare m.h.p. dronninger. På dansk mangler vi et dækkende ord – dronningdømme lyder helt forkert – men måske kan bogens titel oversættes til »Dronningen i middelalderen« eller »Dronningens rolle i middelalderen«. Begrebet dronning er under alle omstændigheder mere tvetydigt end begrebet konge. Mens en konge er monark, kan en dronning være monark eller blot monarkens gemalinde.

Bortset fra de dronninger, der altid har tiltrukket sig opmærksomhed, i Danmark f.eks. Margrethe Valdemarsdatter, er interessen for dronninger som sådan af relativt ny dato. Den afsmag for politisk historie, som har været mærkbar i efterkrigstiden, har også betydet mindre interesse for dronninger. Efter at have stået i skyggen af socialhistorien i flere årtier er den politiske historie i bredeste forstand imidlertid igen ved at tiltrække sig interesse. Ved klog udnyttelse af de resultater, socialhistorien har opnået, kan man nu tilføje den politiske historie nye momenter. Det samme er tilfældet for kvindehistoriens vedkommende, hvis man skal dømme udfra nærværende bog.

Medieval Queenship er ingen monografi, men en samling af elleve artikler, hvoraf de fem har udgangspunkt i foredrag ved den 25. og 27. internationale kongres for middelalderstudier ved Western Michigan University i henholdsvis 1989 og 1991. Ved begge lejligheder var sessionerne organiseret af *Majestas*, en international organisation dannet i 1985 for at fremme studiet af det middelalderlige herredømme (rulership). Udgangspunktet er derfor nok kvindestudier, men rammen er forfatningshistorien. Netop dette forhold gør, at bogen har bud til alle middelalderhistorikere, hvadenten de interesserer sig for kvindehistorie eller ej. Artiklerne er dels oversigter, dels specialstudier. Heldigvis har udgiveren ikke begrænset sig til dronninger, men har også optaget bidrag om andre typer »royal women«, hvorved resultaterne har fået større rækkevidde og øget interesse. En egentlig sammenfattende konklusion på artiklerne gives ikke, men i introduktionen (»Introduction: Family, Sex, and Power: The Rhythms of Medieval Queenship«) gør udgiveren, John Carmi Parsons, et forsøg på at samle nogle af de tråde, der løber igennem de enkelte bidrag efter først at have givet en oversigt over emnets historiografi.

Artiklen om dronningen i det middelalderlige Danmark (»Queenship in Medieval Denmark«) er skrevet af Inge Skovgaard-Petersen. Nanna Damsholt har i denne forbindelse bidraget med et afsnit om Ingeborg af Danmark, gift med Filip August af Frankrig. I. S.-P. har kunnet trække på Ellen Jørgensens og Johanne Skovgaards værk om danske dronninger fra 1910, såvel som megen nyere forskning i dansk middelalder, men den konkrete udformning er lavet til lejligheden. Forfatteren har klogeligt valgt at koncentrere sig om tre eksempler: Thyra Danebod, Margrethe Sambiria og Margrethe Valdemarsdatter, men med inddragelse af de andre middelalderlige dronninger. Artiklen slutes med en oversigt over de danske dronninger fra Thyra Danebod til Christine, gift med kong Hans. Konklusionen er, at kvindelige regenter blev accepteret, et resultat, der falder i tråd med de øvrige bidrag i bogen.

To artikler af André Poulet (»Capetian Women and the Regency: The Genesis of a Vocation.«), og Elizabeth McCartney (»The King's Mother and Royal

Prerogative in Early-Seixteenth-Century France.«) kaster tilsammen lys over de franske dronningers forfatningsmæssige stilling under Capetingerne, huset Valois og huset Orleans. Tilsammen viser de, hvorledes enkedronningernes stilling ændredes, således at de *de facto* var nærmest til at føre regentskabet under monarkens mindreårighed eller fravær. Da den politiske teologi omkring det franske kongedømme i tidlig middelalder og højmiddelalderen havde afsmittende virkning overalt i det romerskkatolske Europa, påkalder Pouléts og McCartneys artikler sig interesse både for deres egen skyld og for de spørgsmål, de vil rejse for de andre europæiske kongedømmers vedkommende.

I »Women at the Court of Charlemagne: A Case of Monstrous Regiment?« tager Janet L. Nelson udgangspunkt i den romerske sarkofag, der i følge traditionen blev genanvendt til Karl den Stores begravelse. Sarkofagen viser Plutos bortførelse af Proserpina til Underverdenen. Det egentlige anliggende er imidlertid den funktion, Karl den Stores døtre havde ved hans hof i hans år som enkemand. Nelson foreslår, at de ugifte døtre begrænsede den rivalisering, der ellers let kunne opstå mellem Karl og hans voksne sønner i løbet af hans meget lange regeringstid. I praksis skulle døtrene have fungeret som de hofeunukker, der spillede så stor en rolle i Konstantinopel. Valget af sarkofagen skulle være døtrenes sidste politiske manifestation – Proserpina en metafor for såvel Karls liv efter døden, som deres egen fordrivelse fra paladset. Denne del af artiklen er mere elegant end egentlig overbevisende, men der er tale om et veloplagt forsøg på at placere den mulige genanvendelse af sarkofagen i sin ophavssituation. Det vigtigste er dog de betragtninger, der anstilles over hoffets politiske funktion i rivaliseringen mellem Karl den Store og hans sønner.

Pauline Stafford (»The Portrayal of Royal Women in England, Mid-Tenth to Mid-Twelfth Centuries«) og Lois L. Huneycutt (»Female Succession and the Language of Power in the Writings of Twelfth-Century Churchmen«) leverer bidrag til kvindebilledet i det angelsaksiske og normanniske England, medens udgiveren selv tager sig af England i perioden 1150-1500 (»Mothers, Daughters, Marriage, Power: Some Plantagenet Evidence, 1150-1500«). János M. Bak tager sig af Ungarn (»Roles and Functions of Queens in Árpáadian and Angevin Hungary (1000-1386 A.D.)«), Rogers Collins står for det iberiske indslag (»Queens-Dowager and Queens-Regent in Tenth-Century León and Navarre«), medens Armin Wolf har undersøgt de regerende dronninger i Europa i perioden 1100-1600 (»Reigning Queens in Medieval Europe: When, Where, and Why«). Den sidstnævnte artikel er nyttig ved at være en opgørelse over principielt alle regerende dronninger i en periode, der rækker et århundrede ind i nyere tid.

Sammenfattende kan det siges, at *Medieval Queenship* bringer ny viden om væsentlige emner, og rejser nye spørgsmål omkring den politiske historie, herunder forfatningshistorien, og den politiske teologis historie. Tillige præsenterer den danske, ungarske og iberiske forhold for en bredere international læserkreds. Da bogen derfor har bud til mange andre end kvindehistorikere, bliver dens vigtigste funktion måske i virkeligheden at være en appetitvækker.

Anders Leegaard Knudsen